

3. Болотина Л. Р., Латышина Д. И. Методика внеклассной воспитательной работы в начальных классах: Учебное пособие для студентов пед. вузов. / Болотина Л. Р., Латышина Д. И. – М.: Просвещение, 1978. – 128 с.
4. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки [посібник для студентів вищих навчальних закладів] – [видання друге доопрацьоване і доповнене] – Дрогобич Коло, 2006. – С. 56–58.
5. Кобзар Б. С. Позакласна і позашкільна робота. / Б. С. Кобзар – К.: Рад. шк., 1975. – 156 с.
6. Кобзар Б. С. Внеурочная воспитательная работа в школах продленного дня. / Б. С. Кобзар – К.: Рад. школа, 1991. – 223 с.
7. Родин А. Ф. Внеклассная работа по истории / А. Ф. Родин. – М.: Из-во АПН РСФСР, 1956. – С. 3–5.
8. Савченко О. Я. Уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.
9. Самодрин А. П. Профільне навчання в середній школі / А. П. Самодрин. – Кременчук, 2004. – 384 с.

REFERENCES

1. Andrusenko V.P. Out-of-class work on the subject. / V.P. Andrusenko // Soviet school. - 1981 - No. 3 - С. 22-28.
2. Boldyrev N. I. Methodology of educational work in school. / N. I. Boldyrev. - Moscow: Enlightenment, 1974. - 223 pp.
3. Bolotina L. R., Latyshina D. I. Methodology of extracurricular educational work in elementary classes: A manual for students of ped. high schools / Bolotina L. R., Latyshina D. I. - Moscow: Enlightenment, 1978. - 128 p.
4. Vishnevsky O. Theoretical Foundations of Modern Ukrainian Pedagogy [A Guide for Students of Higher Educational Institutions] - [Second Edition Revised and Supplemented] - Drohobych Kolo, 2006. - P. 56-58.
5. Kobzar B. S. S. Out-of-class and extracurricular work. / B. S. Kobzar - K.: Rad. Shk., 1975. - 156 p.
6. Kobzar B. S. S. Out-of-school educational work in schools of an extended day. / B. S. Kobzar - K.: Rad. school, 1991. - 223 pp.
7. Rodin A.F. Extracurricular Work on History / A.F. Rodin. - Moscow: From the Academy of Pedagogical Sciences of the RSFSR, 1956. - P. 3-5.
8. Savchenko O. Ya. Ability to learn as a key competence of general secondary education / Competency approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives: Library on educational policy / Under the foundations. Ed. O. V. Ovcharuk. - K.: "K.I.S.", 2004. - 112 p.
9. Samodrin A.P. Professional training in high school / A.P.Samodrin. - Kremenchuk, 2004. - 384 pp.

УДК 37.02

Пархоменко Т. М.
ВКНЗ СОР Лебединське педагогічне
училище імені А. С. Макаренка

ВИКОРИСТАННЯ МАЙБУТНІМИ ПЕДАГОГАМИ ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ «Я У СВІТІ» В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті аналізуються теоретичні засади соціальної та громадянської компетентностей учнів початкової школи, проблема підготовки студентів педагогічного училища до практичного формування компетентностей. Встановлюється, що застосування інтерактивних методів та проектних технологій на уроках з предмета «Я у світі» сприяє ефективному опануванню молодшими школярами соціальною та громадянською компетентностями.

Ключові слова: компетентність, ключові компетентності, соціальна компетентність, громадянська компетентність, життєва компетентність, соціалізація, інтерактивні методи, проектні технології.

Пархоменко Т. М. Использование будущими педагогами опыта формирования социальной и гражданской компетентности на уроках «Я в мире» в начальной школе

В статье анализируются теоретические основы социальной и гражданской компетентности учащихся начальной школы, проблема подготовки студентов педагогического училища к практическому формированию компетентностей. Устанавливается, что применение интерактивных методов и проектных технологий на уроках «Я в мире» способствует эффективному освоению младшими школьниками социальной и гражданской компетентностями.

Ключевые слова: компетентность, ключевые компетентности, социальная компетентность, гражданская компетентность, жизненная компетентность, социализация, интерактивные методы, проектные технологии.

Parkhomenko T. M. The use of experience of the formation of social and civic competence in the lessons of «I am in the World» in primary school by future teachers

The article analyzes theoretical bases of social and civic competence of primary school students, the problem of preparing students of a pedagogical college for the practical formation of competences. It is established that the use of interactive methods and project technologies in the lessons of "I am in the world" contributes to the effective development of social and civil competencies by junior schoolchildren.

Key words: competence, key competencies, social competence, civil competence, life competence, socialization, interactive methods, design technologies.

Необхідною умовою професійного становлення студентів педагогічних ВНЗ є використання здобутих знань, умінь, навичок в практичній педагогічній діяльності. Реалізація нової освітньої парадигми в Україні

викликає потребу в оновленні змісту навчання й виховання молодших школярів. Важливим для майбутнього вчителя є оволодіння необхідним дидактичним інструментарієм для впровадження громадянської освіти в школі. Особливого значення в цьому аспекті набуває формування ключових компетентностей, зокрема соціальної та громадянської. Саме тому слід звернути увагу на форми і методи розвитку цих компетентностей, які є найефективнішими в навчально-виховному процесі школи.

Соціальна компетентність є складовою життєвої компетентності молодших школярів і визначає їх спроможність налагоджувати взаємодію з іншими людьми, працювати в команді, знаходити консенсус, запобігати конфліктам, приймати самостійні рішення, відповідати за їхні наслідки для оточення, ціннісно ставитися до навколишнього світу та самого себе [1].

Оскільки особистість – істота соціальна, то формат соціальної компетентності охоплює як соціальні мотиви, знання, навички, необхідні для успішної взаємодії із соціальним середовищем, так і самопочуття та самосприйняття особистості в мінливому соціумі. Прояв соціальної компетентності молодшого школяра характеризується такими показниками:

- приймати соціальні правила і норми, знаходити правильні орієнтири для побудови своєї соціальної поведінки;
- проявляти гнучкість у сприйнятті нових вражень та їх оцінці, прилаштовуватися до вимог соціальної групи, зберігаючи водночас власне обличчя;
- добирати корисні для свого соціального розвитку ролі, поводитися відповідально, співвідносити чекання інших з власними можливостями і домаганнями;
- орієнтуватися у своїх правах та обов'язках;
- уміти брати до уваги думку інших людей, рахуватися з їхніми бажаннями та інтересами, визнавати сильні сторони;
- гнучко поводитися з партнерами по спілкуванню; адекватно реагувати на їхні слова і дії; вміти вислуховувати, погоджуватися, відстоювати власну точку зору, домовлятися;
- виявляти толерантність, емпатію, здатність співчувати і співрадіти;
- налагоджувати з однолітками та дорослими гармонійні взаємини, домовлятися з ними; уникати конфліктів або розв'язувати їх мирним шляхом, утримуватися від образливих слів та агресивних дій;
- оптимістично ставитися до труднощів, уміти мобілізуватися на їх подолання; проявляти витримку в стресових ситуаціях;
- бути здатною до самопокладання відповідальності; ініціювати допомогу та підтримку іншому;
- розраховувати на себе, рідних, близьких, знайомих, товаришів;
- гідно вигравати та програвати;
- узгоджувати свої бажання з можливостями та вимогами;
- контролювати та регулювати свою поведінку, утримуватися від негативних проявів;
- довіряти власному досвіду, спиратися на реалістичну самооцінку;
- уміти в разі потреби звернутися до людей за допомогою;
- володіти мовленнєвим етикетом, бути здатною ініціювати, підтримати та культурно завершити розмову;
- уміти тримати дистанцію, відчувати межу бажаної-небажаної поведінки;
- орієнтуватися в понятті «авторитет», пов'язувати його зі справжніми чеснотами і цінностями;
- поводитися совісно за відсутності контролю з боку дорослого;
- бути людиною, справедливою людиною, вміти приймати точку зору іншої людини [4, с. 42].

Таким чином, викладене вище характеризує соціальну компетентність, яка вимагає вміння рахуватися з соціальними нормами та правами інших людей [2].

Формування соціальної компетентності молодшого школяра відбувається, зокрема, у процесі вивчення навального предмета «Я у світі». Значний потенціал для опанування учнями соціально компетентної поведінки має як сам зміст навчальної дисципліни, так і методика її викладання.

Методика формування соціальної компетентності молодших школярів розглядається як сукупність методів, прийомів і форм організації процесу розвитку інтегрованої характеристики особистості, якостей, здібностей, соціальних знань і вмінь, переживань, емоційно-ціннісних орієнтацій і переконань, які дають людині можливість активно взаємодіяти з соціумом, налагоджувати контакти із різноманітними групами та індивідами, продуктивно виконувати різні соціальні ролі.

Організація навчального процесу в початковій школі, спрямованого на формування соціальної компетентності особистості учня, полягає у створенні умов для формування у нього досвіду пізнавальної діяльності, різних способів та досвіду практичної й творчої діяльності, інтеграцію теоретичного і практичного змісту освіти, моделювання за допомогою педагогічних технологій контекстного навчання предметного та соціального змісту життя й діяльності молодшого школяра, а також ціннісного ставлення до навколишньої дійсності [5, с. 10].

Застосування інтерактивних методів навчання під час вивчення навчальної дисципліни «Я у світі» сприятиме розвитку ефективної міжособистісної взаємодії між учнями.

Організація навчального процесу в інтерактивній формі змінює звичну його логіку: процес вибудовується не від теорії до практики, а від формування нового досвіду до його теоретичного осмислення через застосування. Особливо цінним є цей аспект у контексті формування соціальної компетентності, оскільки вчитель не може бути єдиним джерелом знань і досвіду, а набуття соціальних знань та формування вмінь, нав'язане «згори», часто викликає внутрішній спротив і намагання підійти до процесу формально.

Застосування інтерактивних методів навчання актуалізує ситуативні мотиви діяльності; активність, вмотивовану цими спонуканнями, веде до формування усталених мотивів і цінностей, що лежать в семантичному полі соціальної компетентності особистості [5, с. 14].

Наведемо приклади використання інтерактивних методів, форм та прийомів навчання, які сприяють формуванню соціальної компетентності, під час вивчення молодшими школярами навчальної дисципліни «Я у світі».

Тема. Людські чесноти (3 клас)

Методи роботи:

1. Робота в групах

- Доберіть до малюнка прислів'я. Оцініть вчинки дітей.

- Які риси характеру вам сподобались?

2. Вправа «Мікрофон».

- Вважають, що день минув марно, якщо людина не зробила доброї справи. Поміркуйте, яку добру справу ви зробили сьогодні. Я пропоную вам стати добрими чарівниками. Ви одне одному передаватимете «мікрофон» і пригадуватимете, які добрі справи зробили.

3. Робота в парах

- Підкресліть якості, які людина повинна викорінювати в собі.

Щедрість, скупість, ввічливість, працьовитість, делікатність, улесливість, жадібність, справедливість, агресивність, доброта, брехливість.

- З'єднайте стрілочками близькі за значенням назви людських чеснот.

Доброта	чесність
правдивість	поміркованість
розважливість	чуйність
делікатність	відвертість
щирість	сміливість
рішучість	тактовність

Тема. Культура спілкування. Давайте жити дружно. (4 клас)

Методи роботи:

1. Аналіз ситуацій

Ситуація 1

Ти стоїш на перерві та розмовляєш з друзями. Аж раптом тобі хтось боляче наступає на ногу. Ти розсердився, готовий полізти у бійку, та раптом чуєш: «Вибач, будь ласка. Мені дуже прикро, я не хотів зробити тобі боляче». Злість одразу минула, і ти несподівано для себе відповідаєш: «Та нічого, буває».

— Чому? (Ввічливі слова запобігають конфлікту.)

Ситуація 2

Мама дала Дмитрикові цукерки, щоб він почагував своїх товаришів. Коли Дмитрик вийшов у двір, він побачив, що серед друзів був і його кривдник — Сергійко, який часто грубо його штовхав, обзивав. Дмитрик замислився, як йому вчинити: пригощати Сергійка чи ні?

— Дайте пораду Дмитрикові.

2. Робота над прислів'ями

— Які прислів'я допомагають розв'язати конфлікт, а які — загострюють?

- Око – за око, зуб – за зуб.

- Як гукнеться, так і відгукнеться.

- Шануй сам себе, шануватимуть і люди тебе.

- Хто сильніший, той і правий.

- Полюби ближнього свого як самого себе.

- Люди, які поважають тебе, не робитимуть боляче іншій людині.

- Шляхом зла не доходять до добра.

- У товаристві лад — усяк тому рад.

3. «Асоціативний куш»

- Доберіть такі слова, які допоможуть нам уявити, що таке дружба. (Учитель разом з учнями обговорюють зміст поняття «дружний», наводять приклади з реального життя. Важливо, щоб школярі усвідомили: дружна робота передбачає вміння діяти разом, узгоджено, одноставно.

Надалі можна виробляти разом з дітьми «правила дружної роботи».

Закріпити роботу зі складання правил дружної роботи можна розігруючи ситуації морального змісту, малюючи «на тему», складаючи віршики, оповідання, казки тощо).

Молодший шкільний вік – це перший період системного залучення дитини до громадського життя. Саме в цей період відбувається ціла низка особистісних утворень, необхідних для формування соціальної компетентності: мотивація досягнення, довільність, позитивне ставлення до себе, висока самооцінка, здатність до конструктивної поведінки у складних ситуаціях.[5, с. 19]

В навальній програмі предмета «Я у світі» передбачається широке використання на уроках навчальних проєктів. Наприклад, пропонується створення таких проєктів у 3 класі: «Історія та традиції моєї школи (мого класу)», «Чи важко бути стриманим?», «Чому так важливо бути господарем свого слова», «Людина має творити добро». «Подорожуємо Україною», «Історичні скарби України» та інші), рольових ігор («Супермаркет», «Рекламна агенція»), проведення соціальних акцій (за вибором вчителя).

Соціальну компетентність молодшого школяра можна вважати сформованою, якщо він:

- володіє елементарними знаннями про соціальні явища, події, взаємини, способи їх налагодження;
- цінує, визнає значущість для себе всього, що пов'язане із соціальним життям, цікавиться ним;
- називає словами основні назви, пов'язані із соціальним життям;
- передає свої враження, пов'язані із соціальними подіями та взаєминами людей, художніми образами (малює, складає оповідання тощо);
- пов'язує соціальну активність людей і власну з виконанням соціально схвалюваних стандартів;
- реалізує свої знання та інтереси у соціально зрілих формах поведінки;
- проявляє у поведінці конструктивну творчість;
- збалансовує особисті та соціальні інтереси [8].

Громадянська компетентність спрямовується на соціалізацію особистості, набуття громадянських якостей, навичок співжиття і співпраці в суспільстві, дотримання соціальних норм і правил.

У сучасній школі ідеї громадянського виховання органічно вписуються у зміст і методику навчальної і позаурочної роботи, в організацію життєдіяльності школярів. Цей напрям виховання в початковій школі має на меті формування у дітей знань і уявлень про українське суспільство, рідний край, розкриття на доступному рівні особливостей взаємодії людей у родині, в колективі, суспільстві, виховання в них позитивного особистісного ставлення до цінностей і символів Української держави; виховання гуманної, соціально активної, відповідальної особистості.

Основа громадянськості закладається в дитячі роки. У «Розмові з молодим директором школи» В. Сухомлинський дає таку пораду: «... займіться перспективою становлення людини – громадянина,» адже «дитина, якій сьогодні сім років, яка несміливо переступає поріг школи і виводить у зошиті кружечки і палички, через десять років, на ваших очах стане громадянином». [7, с. 587]

Ефективність формування громадянської компетентності залежить від вибраних педагогом технологій, форм і методів. Пріоритетну роль у своїй педагогічній діяльності необхідно відводити активним методам і формам, що ґрунтуються на демократичному стилі, сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи, творчості, розвивають уміння міркувати, аналізувати, ставити запитання, шукати власні відповіді, робити висновки, брати участь у громадському житті.

Найбільш ефективними для формування громадянської компетентності є використання проєктних, інтерактивних, інформаційно-комунікативних технологій.[3]

Робота в парах, групах дає змогу кожному учневі відчути радість спілкування, перемоги, піднятися на вищу сходинку знань. Саме інтерактивні методи дають змогу під час проведення уроків створити таке навчальне середовище, в якому формується соціальна та громадянська компетентності, розвивається світогляд, зв'язне мовлення, характер дитини.

Наприклад:

Тема. Україна – європейська держава. Європейський Союз – співтовариство народів Європи. Я – член європейської спільноти

Мета: дати учням короткі відомості про Україну – незалежну європейську державу; показати роль і місце України в житті Європи; спонукати до дослідницької та пошукової роботи; виховувати почуття любові до рідної землі, гордості за Україну, патріотизм.

1. Робота наукових лабораторіях (інтерактивний метод «Мозаїка»)

а) Географи

— Яке ж місце відводиться Україні на географічній карті нам розкажуть наші юні географи.

б) Історики . Гра «Ромашка» (історична квітка)

Діти виходять з пелюстками ромашки, на яких написані історичні відомості про Україну, зачитують його і прикріплюють пелюстки на дошку. Таким чином утвориться квітка ромашка.

в) Міжнародні оглядачі:

Вчитель

— Жити в сучасному світі ізольовано від світового співтовариства практично не можливо жодній країні. Велику роль відіграють міжнародні організації. Загальна кількість міжнародних сучасних організацій наближається до 5 тисяч. Україна розвиває співробітництво з міжнародними організаціями, перш за все європейськими. На сьогодні в Європі діє кілька впливових міжнародних організацій - Рада Європи, Європейський Союз, Організація з безпеки та співробітництва в Європі, Організація Північноатлантичного договору (НАТО).

Детальніше про Європейський Союз, до якого має намір вступити Україна, нам розкажуть міжнародні оглядачі.

г) Культурологи

Учні зачитують з карток підготовлений текст про видатних українців та культурні цінності, решта дітей впізнають світліни і прикріплюють їх на карту України.

2. Гра «Так чи ні?»

- Чи є сусідами України названі держави? (Вчитель показує назву країни)

Грузія, Молдова, Франція, Росія, Білорусь, Румунія, Німеччина, Словаччина, Угорщина, Болгарія, Туреччина, Польща.

3. Інтерактивний метод «Мікрофон»

- Що нового ви дізналися про нашу Батьківщину?

- Чому Україну називають європейською державою?

- Яке місце посідає Україна за величиною території?

- Як називається союз держав у Європі?

Ознайомлюючись із навколишнім середовищем, діти охоче грають у сюжетні ігри («Ми прийшли до театру», «Я збираюся в гості», «На дні народження» та ін.), які розвивають уяву, спостережливість, спонукають до самоконтролю. Адже учні діють у ситуаціях, близьких до їх життєвого досвіду.

Таким чином, використання дидактичних ігор на уроках робить процес навчання не лише цікавим, а й сприяє швидкому формуванню у молодших школярів загальнонавчальних навичок та вмінь. Адже граючись, діти вчаться, а навчаючись – граються.

Основними умовами успішного процесу формування соціальної та громадянської компетентностей є:

1. Систематичне планування вчителем своєї діяльності та її очікуваних результатів з урахуванням завдань, спрямованих на формування в учнів соціальної та громадянської компетентностей;

2. Проведення відбору та структурування змісту навчального матеріалу, побудова відповідних пізнавальних завдань для молодших школярів;

3. Систематичне запровадження активних та інтерактивних методів з урахуванням особливостей навчального змісту кожного уроку та з опорою на пізнавальні потреби й інтелектуальні якості учнів;

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончарова-Горяньска М. Соціальна компетентність: поняття, зміст, шляхи формування в дослідженнях зарубіжних авторів / Гончарова-Горяньска М. // Рідна школа. – 2004. – № 7–8.
2. Данилейко С. І. Шляхи формування соціальної компетентності учнів початкової школи [Електронний ресурс] / С. І. Данилейко. – Режим доступу до ресурсу: <http://intkonf.org/danileiko-sishlyahi-formuvannayasotsialnoyi-ompetentnosti-uchniv-pochatkovoyishkoli>
3. Ковальчук І.П. «Шляхи формування громадянської компетентності молодшого школяра в сучасній освіті крізь призму педагогічних ідей В.О.Сухомлинського» [Електронний ресурс] / І. П. Ковальчук. – Режим доступу до ресурсу: <cmsps.edukit.kr.ua/Files/.../Ковальчук%20І.П.>
4. Кононко О. Л. Психології основи особистісного становлення дошкільника (системний підхід) / Олена Леонтіївна Кононко. – К.: Стилос, 2000. – 336
5. Ніколаєску І. О. Формування соціальної компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до вимог нових державних освітніх стандартів: Науково-методичний посібник. / І. О. Ніколаєску. – Черкаси: ОІПОПП, 2014. – 76 с.
6. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Науково-методичний посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. – К.: Видавництво А. С. К., 2004. – 192 с.
7. Сухомлинський В.А. Избранные произведения: в 5-ти т. / Редкол.: Дзеверин А. Г. (пред.) и др. – Т. 4. Павлыская средняя школа. Разговор с молодым директором школы. – К.: Рад. Школа, – 1980. – 670с.
8. Яременко Н., Устич Ю. Методичні рекомендації щодо організації патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в ЗНЗ -2005 р. [Електронний ресурс] / Н. Яременко, Ю. Устич. – Режим доступу: <http://nadoest.com/metodichni-rekomendaciyi-shodo-organizaciyi-patriotichnogo-vih>

REFERENCES

1. Goncharova-Goryanska M. Sotsialna kompetentnist: ponamtja, zmist, shlyah formvannya v doslozhenzhenni zarubizhnih avtoriv / Goncharova-Goryanska M. // Ridna shkola. - 2004. - No. 7-8.
2. Danileiko S.I. Shljahi formvannya sotsialno kompetentnost ucniv pochatkoyi shkoly [Electron resource] / S.I. Danileiko. - Mode of access to the resource: <http://intkonf.org/danileiko-sishlyahi-formuvannayasotsialnoyi-ompetentnosti-uchniv-pochatkovoyishkoli>
3. Kovalchuk I.P. "Shljahi formvannya gromadyanskogo kompetentnosti young student in prichasniy osviti kriz prism of pedagogical ideas of V.O.Sukhomlinsky" [Electron resource] / I. P. Kovalchuk. - Mode of access to the resource: <cmsps.edukit.kr.ua/Files/.../Kovalchuk%20I.P.>

4. Kononko OL Psychology of the basis of the special education of a pre-school child (Svetlana pidhid) / Olena Leont'yivna Kononko. - K. : Stylos, 2000. - 336
5. Ніколаєвська І. О. Formulyannya sotsial'noi kompetentnost uciv zagalnoosvitnih navchalnih vidpiviv vidpiidinu vimogo noviih sternivnyh osvitnih standardiv: Naukovo-metodicheskii posibnik. / I. O. Nikolackysku. - Cherkasy: OIOPPP, 2014. - 76 p.
6. Pometun OI, Pyrozhenko L.V. A private lesson. Interactive technologies Navchan. Scientific and Methodical Posobnik / O.I. Pometun, L. V. Pirozhenko. For Ed. O.I. Litter. - K. : Vidavnitsutvo ASK, 2004. - 192 with.
7. Sukhomlinsky VA Selected works: in 5 tons / Rare: Dzeverin A. G. (pred.) And others. - P. 4. Pavlyskaya secondary school. Talk with the young principal. - K. : I'm glad. The school, 1980. - 670s.
8. Yaremenko N., Ustich Yu. Methodical recommendations of the school organization of the patriotic viovannya children and young people in ZNZ -2005 p. [Electronic resource] / N. Yaremenko, Yu. Ustich. - Access mode: <http://nadoest.com/metodichni-rekomendaciyi-shodo-organizaciyi-patriotichnoho-vih>

УДК 3.39.392/394

Руденко І. Ю.

Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка

ВПЛИВ БІЛЬШОВИЦЬКОЇ ПОЛІТИКИ НА КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЄ ЖИТТЯ ПОЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ (1939 - 1946 РР.)

У даній статті висвітлено становище польської національної меншини на західноукраїнських землях в роки Другої світової війни і перші повоєнні роки та вплив політики сталінського керівництва по відношенню до польського населення з 1939 по 1946 рр. на його культуру, освіту, науку та духовне життя.

Ключові слова: кастьоли, західноукраїнські землі, польська революційна преса, осадники, семінарії.

Руденко І. Ю. Влияние политики Сталина на культурно-образовательную жизнь польского населения западноукраинских земель (1939 - 1946 гг.)

В данной статье освещены положение польского национального меньшинства на западноукраинских землях в годы Второй мировой войны и первые послевоенные годы и влияние политики сталинского руководства по отношению к польскому населению с 1939 по 1946 гг. На его культуру, образование, науку и духовную жизнь.

Ключевые слова: кастюлы, западно-украинские земли, польский революционный пресса, осадники, семинарии.

Rudenko I.Y. The influence of Stalin's policy on the cultural and educational life of the Polish population of Western Ukraine from (1939 - 1946).

This article highlights the position of the Polish national minority in the Western Ukrainian lands during the Second World War and the first post-war years and the influence of the policy of the Stalinist leadership vis-à-vis the Polish population from 1939 to 1946. on his culture, education, science and spiritual life.

Key words: castols, western Ukrainian lands, Polish revolutionary press, sieges, seminaries.

Постановка проблеми. Україна успадкувала складну систему етносоціальних, етнокультурних та етнорегіональних відносин. Вони склалися впродовж віків, але за роки радянської влади ці відносини зазнали цілеспрямованого впливу, мета якого полягала у формуванні нової історичної спільноти людей – радянського народу. Жертвою «політичних експериментів» сталінського періоду стала і польська спільнота, яка на протязі десяти століть проживала у західноукраїнському регіоні. Найбільше випробування на долю етнічних поляків випали в роки Другої світової війни та перші повоєнні роки. У ті часи польська спільнота стала жертвою сталінської політики в економічній, політичній та регіональних сферах.

Польська меншина в Україні, порівняно з іншими, має низку специфічних особливостей, що стосуються як історії її формування, розселення, так і ментально-етнографічних характеристик. Радянський тоталітарний режим, успадкувавши від царизму окремі ідеологічні парадигми та методи політичного і духовного переслідування поляків, вдавався до більш витончених форм їх денационалізації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченням окремих аспектів культурно-освітнього життя польського населення західноукраїнських земель у 1939-1941 рр. займалися такі дослідники як В. Р. Ковалюк [2], Ю. Ю. Сливка [5], В. Витвицький [3], О. Домбровський [4]. Вони дослідили окремі аспекти культурно-освітнього життя польської національної меншини, але комплексного дослідження з даної проблематики не було зроблено.

Виходячи з вищесказаного, **мета статті** полягає у всебічному вивченні культурно-освітнього життя польського населення на західноукраїнських землях у 1939 – 1941 рр.

Методологічною базою дослідження є система наукових принципів пізнання, пошук правди історії, всебічне виявлення її суті. Завдяки їх використанню я зроблю спробу об'єктивно підійти до висвітлення подій, дати їм належну оцінку.

Виклад основного матеріалу. Анексувавши землі Західної України більшовицька влада почала проводити свою культурно-освітню політику, яка визначалася всупереч інтересів місцевих поляків. Найбільш негативну реакцію поляків викликали заходи щодо обмеження їх релігійних прав. Вже з перших місяців